

Čarls Dickens

DUHOVI BOŽIČA

OTVORENA KNJIGA

2022.

Naslovi originala:

CHARLES DICKENS

A CHRISTMAS CAROL

Prevod: Marijana Mitrović

THE CHIMES

Prevod: Mirko Bižić

THE CRICKET ON THE HEART

Prevod: Mirko Bižić

THE BATTLE OF LIFE

Prevod: Mirko Bižić

THE HAUNTED MAN AND THE
GHOST'S BARGAIN

Prevod: Mirko Bižić

Čarls Dickens

BOŽIČNA BAJKA

*

ZVONA

*

CVRČAK NA OGNJIŠTU

*

ŽIVOTNA BORBA

*

UKLETI ČOVEK I UGOVOR SA DUHOM

Čarls Dikens

Prva strofa

Marlijev duh

Marli je umro, da krenemo od toga. U to uopšte nije bilo sumnje. Protokol njegovog ukopa potpisali su sveštenik, činovnik, pogrebnik i glavna narikača. Potpisao je Skrudž. A Skrudžova reputacija na berzi bila je takva da bi sve što potpiše – vredelo. Stari Marli je van svake sumnje bio mrtav kao čavao.

Pazite! Ne tvrdim da znam, iz ličnog iskustva, šta je to tako posebno mrtvo kod čavla za vrata. Ja sam možda više naginjao ka mišljenju da je čavao za mrtvački kovčeg najslabiji deo gvožđa u trgovini. Ali naši mudri preci su napravili takvo poređenje, pa neće ga ni moja bezbožna ruka promeniti, inače je naša zemlja osuđena na propast. Stoga ćete mi dozvoliti da ponovim, nedvosmisleno, da je Marli bio mrtav kao čavao.

Je li Skrudž znao da je on mrtav? Naravno da jeste. Zar bi moglo biti drugačije? Skrudž i on su bili partneri, ni sam ne znam koliko godina. Skrudž je bio njegov jedini izvršilac, jedini upravnik, jedini opunomoćenik, jedini naslednik, njegov jedini prijatelj i jedini ožalošćeni. A čak ni Skrudž nije bio toliko užasnut ovim tužnim događajem, već se na sam dan sahrane poneo kao vrstan poslovni čovek, koju je nesumnjivo jeftino obavio.

Pominjanje Marlijeve sahrane vraća me nazad na početak priče. Nije bilo sumnje da je Marli umro. To mora biti potpuno jasno, inače ništa bajno ne može proizaći iz priče koju ću ispričati. Da nismo bili savršeno ubeđeni da je Hamletov otac umro pre početka predstave, njegove noć-

ne šetnje, na istočnom vetru i po bedemima, ne bi bile ništa upečatljivije nego što bi bilo pojavljivanje bilo kog drugog sredovečnog gospodina koji se u mraku pojavljuje na nekom vetrovitom mestu – recimo dvorištu Crkve Svetog Pavla – bukvalno da bi zaprepastio slabašni um svoga sina.

Skrudž nikad nije prefarbao ime starog Marlija. Godinama kasnije stajalo je iznad vrata stovarišta: Skrudž i Marli.

Firma je bila poznata kao „Skrudž i Marli”. Ljudi koji su bili novi u poslu ponekad su Skrudža zvali Skrudž, a ponekad Marli, a on se odazivao na oba imena. Bilo mu je svejedno.

Oh! Ali zato je bio tvrde ruke, taj Skrudž, kada je gazio i iskorištavao svoje radnike, taj matori grešnik!

Čvrst i oštar kao kamen od kog se nikad nije zaiskrilo. Tajanstven i samoživ, i usamljen kao panj. Hladnoća u njemu zamrznula je stare crte lica, pričepila mu šiljati nos, stisnula mu obraze, ukrotila hod; oči su mu postale crvene, tanke usne modre, a govorio je razgovetno svojim hrapavim glasom. Na glavi, kao i na obrvama i na oštroj bradi, imao je ledeno inje. Sa sobom je svuda nosio svoju hladnoću. Ledio je svoju kancelariju i za vreme nesnosnih vrućina, a ni za Božić se nije raskravljivao ni za jedan stepen.

Spoljna toplota ili hladnoća imale su vrlo malo uticaja na Skrudža. Nikakva toplota nije mogla da ga zagreje, nikakvo zimsko vreme da ga rashladi. Vetar koji je duvao nije bio žešći od njega, sneg koji je padao nije bio više nameren da ispuni svoju svrhu, nijedan pljusak toliko neumljiv. Gadno vreme nije mu moglo ništa. Najjači pljusak, i sneg, i oluja i susnežica mogli su da se pohvale samo jednom prednošću nad njim, samo u jednom pogledu. Oni su često padali lepo, ali Skrudž nikad nije.

Nikad ga niko nije zaustavio na ulici da mu s radošću kaže: „Dragi moj Skrudže, kako si? Kad ćeš doći kod mene?”

Nijedan prosjak nije ga preklinjao da mu udeli kakvu siću, nijedno dete ga nije pitalo koliko je sati, nijedan čovek ili žena niti jednom u Skrudžovom životu nisu ga pitali kuda se ide do nekog mesta. Izgleda da su ga znali čak i psi vodiči slepih, a kad bi ga videli kako dolazi, povukli bi svoje vlasnike u ulaze i dvorišta, a onda bi mahali repovima kao da govore: „Bolje je da nemaš oči, nego da imaš urokljivo oko mračnog gospodara!”

Ali, da je Skrudž mario? Njemu se to baš sviđalo. To da krči svoj put kroz skućene staze života, upozoravajući svu ljudsku saosećajnost da se drži podalje, bilo je ono što su oni koji su bili znalci zvali Skrudžovo „ludilo”.

Jednoga dana, u ono lepo doba godine na Badnje večer, stari Skrudž bio je zauzet u svom računovodstvu. Bilo je hladno, mračno, oštro vreme, pored toga što je bilo maglovito. Mogao je da čuje ljude napolju u dvorištu kako teško dišu dok se šetaju gore-dole, dok rukama udaraju u grudi i nogama lupaju o kaldrmu ne bi li se ugrijali. Gradski sat je tek otkucao tri puta, ali već je bilo poprilično mračno – nije bilo dnevne svetlosti – i sveće su gorele u prozorima drugih kancelarija u blizini, kao rumene mrlje na opipljivom smeđem vazduhu. Magla se presipala u svaku pukotinu i ključaonicu i bila je tako gusta da su, mada je dvorište bilo jedno od najužih, kuće preko puta bile puki fantomi. Kad vidi tako mutan oblak kako se obrušava zaklonivši sve, čovek bi mogao da pomisli da je priroda bila nesmotrena i da je mnogo pila.

Vrata Skrudžovog računovodstva bila su otvorena, tako da je mogao da motri na svog činovnika, koji je u

svojoj depresivnoj, maloj ćeliji napolju, maltene u tenku, kopirao pisma. Kod Skrudža je vatra tinjala, ali je vatra kod činovnika bila toliko slaba da je delovalo kao da gori jedan komad uglja. Nije mogao da doda još uglja, jer je Skrudž držao kofu sa ugljem u svojoj prostoriji. Jedno je sigurno, ako bi činovnik ušao sa lopatom, gospodar bi smatrao da bi bilo neophodno da dobije otkaz. Zbog toga je činovnik ogrnuo svoj beli, vuneni šal i pokušao da se ugrije nad svećom; pošto nije bio čovek razvijene mašte, u tom pokušaju nije uspeo.

– Srećan Božić, ujače! Bog ti pomogao! – vikao je radostan glas. Bio je to glas Skrudžovog sestrića, koji mu je prilazio toliko brzo da je ovo bio prvi nagoveštaj njegovog dolaska.

– Ma! – reče Skrudž. – Koješta!

Skrudžov sestrić se toliko zagrejao dok je išao kroz maglu i mraz da je sav sijao. Lice mu je bilo rumeno i lepo, oči su mu iskričile, a dah mu se ponovo dimio.

– Božić je koješta, ujače? – reče Skrudžov sestrić. – Siguran sam da ne misliš tako.

– Mislim – reče Skrudž. – Srećan Božić! S kakvim pravom možeš da budeš srećan? Koji razlog imaš da budeš srećan? Dovoljno si siromašan.

– Ma daj – uzvratila sestrić veselo. – S kakvim pravom si ti depresivan? Koji razlog imaš da budeš turoman? Dovoljno si bogat.

Skrudž, pošto nije imao bolji odgovor koji bi sasuo u tom trenutku, ponovo reče: – Ma! – praćeno sa: – Koješta!

– Nemoj biti ogorčen, ujače! – reče sestrić.

– Kakav bih mogao da budem – uzvratila ujak – kad živim u ovom svetu budala? Srećan Božić! Mani me srećnog Božića! Šta je za tebe vreme Božića, nego vreme za